

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. MARCINA

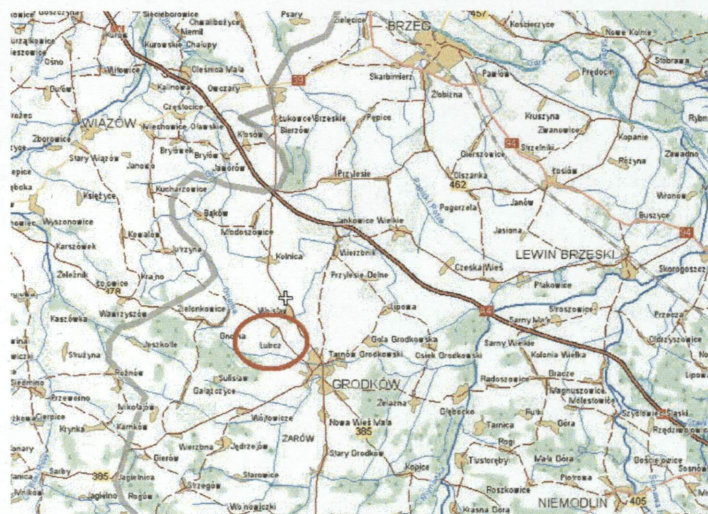
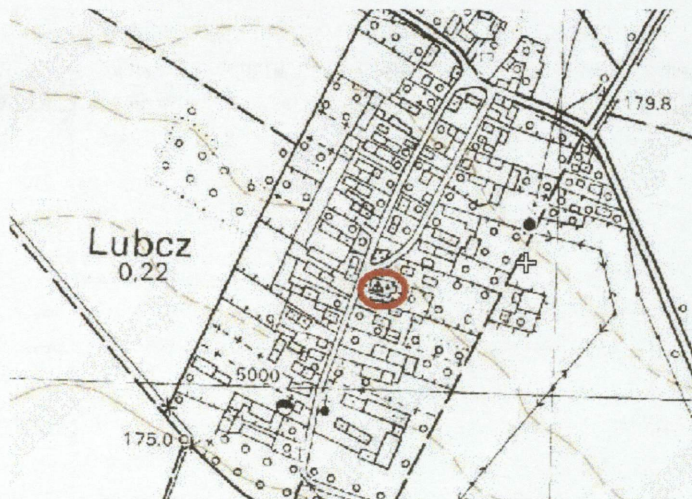
2. Czas powstania

1 poł. XVII w.,
1894 r.

3. Miejscowość

LUBCZ

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres Centrum wsi

j. rej. G.5, ark. mapy 1
działka nr 272
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie
powiat brzeski

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Lubesz (Lubech) - 1245 r.
Villa Lubca i Lubysch – ok. 1300 r.
Lubschs - 1364 r.
Leippusch – 1743 r., 1781 r.
Leuppusch – 1845 r. 1941 r.

7. Przynależność administracyjna przed 1 I 1999

województwo opolskie
gmina Grodków

8. Właściciel i jego adres

Rzymsko-Katolicka Parafia
pw. św. Michała Archanioła
ul. Warszawska 22
49-200 Grodków

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr

data

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Lubcz to wieś sołecka należąca do najstarszych na ziemi grodkowskiej osad o wczesnośredniowiecznych, słowiańskich korzeniach, na które wskazuje znana od 1 poł. XIII w. polska nazwa miejscowości Lubesz odnotowywana też w postaci Lubecz, potem Lubcz. Jest to nazwa odosobowa, związana z imieniem Lubek (Lubomir, Lubowid itp.). W źródłach pisanych wzmiankowana po raz pierwszy w 1210 roku, w dokumencie wrocławskiego biskupa Wawrzyńca, w którym przekazuje on dziesięcinę ze Starego Grodkowa i kilku pobliskich wsi. Kolejna wzmianka znajduje się w bulli papieża Innocentego IV z 1245 r., w której miejscowość wymieniona jest pod nazwą *Lubesz* (*Lubech*) jako własność biskupstwa wrocławskiego. Około 1300 r. odnotowana w dwóch formach: jako *Villa Lubca* i *Lubysch*. W dokumencie z 1364 r. figuruje pod nazwą *Lubschs*. W 1743 wymieniana jest pod nazwą *Leippusch*, w 1756 r. *Leuppusch*, w 1781 r. *Leippusch*, w 1784 r. *Leupusch*. Od 1845 r. występuje pod nazwą *Leuppusch*. W 1941 r. także jako *Leuppusch*. Od 1945 r. miejscowość nosi nazwę *Lubcz*.

Wykopaliska archeologiczne potwierdzają występowanie w okolicach Lubczy osadnictwa już od młodszej epoki kamienia (neolit - 8000-4500 pne). Również w czasach późniejszych teren ten był atrakcyjny dla osiedlania się społeczeństw wczesnośredniowiecznych. Przedlokacyjnemu osadnictwu sprzyjały warunki naturalne m.in. słabe zalesienie, które sprzyjało rozwojowi rolnictwa i bliskość przebiegającego przez te tereny handlowego szlaku bursztynowego. Potwierdzeniem tego są pozostałości wczesnośredniowiecznej osady odnalezione na północny wschód od obecnej wsi. Dzieje wsi i historia własności jest ściśle powiązana z dziejami Grodkowa. Za panowania Mieszka I ziemia grodkowska weszła w skład państwa polskiego. Od 1138 r. na mocy testamentu Bolesława Krzywoustego znalazła się w posiadaniu jego najstarszego syna – Władysława Wygnańca, a po nim do 1163 r. pozostawała w rękach Bolesława Kędzierzawego. W 1169 r. Grodkowskie w wyniku podziału między synów Władysława Wygnańca przeszło w posiadanie Bolesława Wysokiego. Po 1177 r. nastąpiło dalsze rozbięcie dzielnicowe. Ziemię grodkowską objął książę Jarosław, biskup wrocławski. W 1229 r. zwierzchnictwo nad regionem grodkowskim objął Henryk Brodaty, spadek po nim przejął Henryk Pobożny. W latach 1270-1290 ziemią grodkowską rządził Henryk IV Probus, po nim Henryk V Gruby. W okresie

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacja, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: wieś położona w południowo-zachodniej części województwa opolskiego, w środkowej części gminy Grodków, w powiecie brzeskim. Około 3 km na płn.-zach. od Grodkowa i około 20 km. na pld. wsch. od Strzelina (woj. dolnośląskie) i około 17 km na pld.wsch. od Brzegu. Na urodzajnych, rolniczych terenach Równiny Grodkowskiej wchodzącej w obszar Niziny Śląskiej. Równina Grodkowska od strony wschodniej przechodzi w dolinę rzeki Nysy Kłodzkiej, od północnego-zachodu, sąsiaduje z Równiną Kęcką, dochodzi do Brzegu od północy, natomiast od południa i pld.—zach. wznosi się i przekształca w tereny typowe dla Przedgórz Sudeckiego. Okoliczny krajobraz w większości bezleśny, rolniczy. Miejscowości, z którymi sąsiaduje Lubcz to: Sulisław położony około 3 km na pld.-zach. oraz Wojsław położony około 1,5 km na północ. Wieś usytuowana po południowej stronie drogi nr 378 Grodków-Strzelin. N: 50°42'59 92", E 17°20'50 22"

Lubcz to niewielka wieś owalnicowa, o luźnej zabudowie otaczającej wrzecionowaty, zabudowany plac zwany nawsiem. Kościół usytuowany w centralnej części wsi, na płaskim terenie, tuż przy południowym krańcu nawsia. Wolno stojący, orientowany. Na owalnej działce otoczonej oryginalnym, zachowanym w pierwotnej formie architektonicznej, murem, pełnym ogrodzeniem, z ceglanymi słupami i otynkowanymi przesłami. W ogrodzeniu ceglane bramki (od zachodu przed wejściem głównym w fasadzie i od południa przed kruchtą boczną), skrzydła drzwiowe stalowe, ażurowe, kute. W najbliższym otoczeniu, na zachód (za ulicą) dawna szkoła, ob. świetlica wiejska, na północ budynek dawnej plebani ob. dom. mieszkalno-usługowy i zabudowania wiejskie, na wschód zespół garaży i zabudowa zagrodowa na południe zabudowa wsi. Teren wokół kościoła zagospodarowany, nieutwardzony, wzdłuż ogrodzenia trawniki, przy elewacjach wylewka betonowa. Przed fasadą i przed kruchtą boczną ścieżki z kostki betonowej. W obrębie ogrodzenia nieliczne nagrobki.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA: **Ściany:** *ściany zewnętrzne* - posadowione na murem cokołowym, licowanym czerwoną cegłą ceramiczną o wątku krzyżowym. Powyżej mury z cegły ceramicznej, pełnej, otynkowane - tynk cementowo-wapienny o zróżnicowanej fakturze: zacierany na gładko (podziały architektoniczne, detal) i gruboziarnisty „baranek” (powierzchnia ścian). Detal architektoniczny, zróżnicowany w formie i technologii wykonania – murem z cegły, otynkowany (pilastry), wykonany w tynku techniką ciągnioną (opaski wokół drzwi i okien, profilowania gzymsów, portal wejścia głównego) oraz murem z czerwonej, nietynkowanej cegły ceramicznej i kształtek ceramicznych. Nakrywy przypór, laskowania i maswerki okienne kamienne – piaskowiec. Wieża w dwóch dolnych kondygnacjach murowana z ciosów kamienia (granit) otwory okienne i drzwiowe wieży obramione cegłą, część górna, (ośmioboczna), murowana z cegły ceramicznej, otynkowana. *Ściany wewnętrzne:* otynkowane gładko z dekoracją architektoniczną wykonaną techniką ciągnioną (zebra sklepienne), bogato polichromowane. **Sklepienia i stropy:** w dwóch przesłach nawy głównej i w ramionach transeptu sklepienia krzyżowo-żebrowe założone na planie prostokąta, na skrzyżowaniu naw sklepienie krzyżowo-żebrowe założone na kwadracie, sklepienia wydzielone

14. Kubatura	15. Powierzchnia zabudowy	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok.4 000 m ³	ok.450 m ²	sakralne	sakralne
<p data-bbox="92 222 728 254">18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p data-bbox="92 257 1158 420">Kościół nie uległ znacznemu zniszczeniu podczas działań wojennych w 1945 r. i jeszcze w latach 60-tych znajdował się w ogólnie dobrym stanie technicznym. Pierwotnie kryty łupkiem (dach nad nawą, nad transeptem i prezbiterium oraz nad wieżą). Ulegał powolnemu zniszczeniu wskutek użytkowania i braku poważnych remontów.</p> <ul data-bbox="145 423 1158 862" style="list-style-type: none"> • W 1975 r. dokonano remontu dachu podczas którego wymieniono pokrycie dachowe na nowe wykonane z dachówki ceramicznej, karpiówki kładzionej podwójnie w koronkę oraz z blachy ocynkowanej, kładzionej na rąbek stojący na hełmie wieży. • W 1983 r. przeprowadzono remont elewacji w zakresie skucia pierwotnych tynków wapiennych, gładkich i położenia nowych wypraw cementowo-wapiennych, o strukturze gruboziarnistej tzw. „baranek”. Podczas tych prac uproszczono część wystroju m.in. zlikwidowano gzyms pomiędzy III a IV kondygnacją wieży, widoczny jeszcze na karcie pocztowej sprzed 1945 r. • W 1983 r. przeprowadzono również malowanie wnętrza, upraszczając i redukując wystrój malarski. • W ostatnich latach poddano renowacji drzwi kruchty bocznej. 		<p data-bbox="1163 222 2161 254">19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie, instalacje)</p> <p data-bbox="1163 257 2161 357">Stan zachowania budynku jako całości oraz jego poszczególnych elementów dobry. Budynek użytkowany zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem na cele sakralne.</p> <ul data-bbox="1163 360 2161 909" style="list-style-type: none"> – fundamenty - dobre – ściany – dobre, nie wykazują spękań ani odchyłen od pionu – sklepienia i stropy – w stanie dobrym – więźba dachowa – drewniana w stanie średnim, lokalnie porażona przez szkodniki drewna – pokrycie dachu – miejscowe ubytki dachówek, wymaga wymiany – tynki zewnętrzne – opaski wokół otworów okiennych i profilowania wieży odspojone z miejscowymi ubytkami, wymagają prac konserwatorskich – tynki wewnętrzne – dobre – okna witrażowe w stanie dobrym – drzwi drewniane w stanie dobrym, jedynie drzwi wejścia głównego wymagają renowacji – ceglane przypory, cokoły i gzymsy posiadają ubytki w fugach i w materiale ceramicznym, wymagają uzupełnień i wzmocnienia. <p data-bbox="1163 912 1567 943">20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p data-bbox="1163 1044 2161 1188">Z uwagi na zachowane wartości architektoniczne, stylistyczne, historyczne oraz istotną pozycją kościoła w krajobrazie kulturowym miejscowości kościół wraz z otoczeniem w obrębie ogrodzenia należy objąć ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków.</p> <p data-bbox="1163 1191 2161 1292">Przy kolejnych malowaniach wnętrza zaleca się przeprowadzić badania stratygraficzne warstw malarskich. Pilnie należy przeprowadzić remont dachu oraz konserwację elewacji.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Wojciech Żurkowski

plany, rysunki mgr Wojciech Żurkowski

zdjęcia fotogr. mgr Wojciech Żurkowski maj 2011

miejsce przechowywania negatywów w posiadaniu autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

- Triest, *Topographisches Handbuch von Oberschlesien*, Breslau 1865
- J.G. Knie, *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien*, Breslau 1845
- H. Borek, *Opolszczyzna w świetle nazw miejscowych*, Opole, 1972
- Wypisy do dziejów ziemi grodkowskiej, pod red. Franciszka Hawranka, Opole 1980 r.
- W.M. Cebulka, *Dzieje ziemi grodkowskiej*, Grodków 2006

23. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Widok kościoła w Lubczy - rycina F.B. Wernera z 1751 r W: *Scenographia Urbium Silesiae*, Norymberga 1752

27. Załączniki

wkładka do karty ewidencyjnej zabytków architektury i budownictwa - szt. 16

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	c.d. tekstu

c.d. rubryki nr 12

tym nastąpiło nasilenie akcji kolonizacyjnej. W okolicach Grodkowa zakładano wiele wsi na prawie niemieckim. Przed 1300 r. także wsi Lubcz nadano prawo niemieckie. Wieś składała się z kilkunastu gospodarstw i jednego sołectwa. W 1289 roku okolice Grodkowa zostały spustoszone przez wojska przeciwników Probusa. W 1296 roku umiera Henryk Gruby, a opiekunem jego synów został Bolko I świdnicko-jaworski. W 1310 roku Bolko I przestaje sprawować opiekę nad dziećmi Henryka V. W 1308 roku synowie zaczynają samodzielne rządy i w 1311 roku dzielą swoje posiadłości na 3 części wskutek czego Grodków i okoliczne ziemie w tym Lubcz przypadły Bolesławowi III. W 1331 roku Bolesław III uznaje się lennikiem Jana Luksemburskiego. W 1343 roku sprzedaje on, z powodu problemów finansowych, ziemie grodkowską biskupowi wrocławskiemu Przecławowi z Pogorzeli i kapitule wrocławskiej. Akt ten kończy panowanie tu Piastów śląskich, a Lubcz wchodzi odtąd w skład świeckich posiadłości biskupstwa wrocławskiego, stanowiących lenno Korony Czeskiej z ośrodkiem w Grodkowie. Następca Przecława na tronie biskupim otrzymał od króla Wacława IV tytuł księcia, a ziemie grodkowska podniesiono w 1383 r. do rangi księstwa nysko-grodkowskiego, które przetrwało do 1810 roku. W 1599 r. Lubcz i pobliski Sulisław wymieniony jest jako własność Henryka Buchty, członka rady księstwa biskupiego i w posiadaniu tego rodu pozostaje do 4 ć. XVII w. Droga dziedziczenia Lubcz przeszedł w posiadanie jego syna Joachima, po jego śmierci w 1605 r. majątek odziedziczył Jan Buchta von Buchtitz (zm. 1632 r.). Po nim majątki odziedziczył jego syn Jerzy Łukasz, odnotowany jako właściciel w dokumencie z 1639 r. Ostatnim właścicielem wsi z rodu von Buchta był Łukasz znany z dokumentu z 1672 r. Z rodem tym należy wiązać przebudowę istniejącego tu zapewne wcześniej, średniowiecznego kościoła, wzmiankowanego w dokumentach w 1638 r. a więc w okresie gdy właścicielem wsi był Jerzy Łukasz von Buchta. Brak informacji o formie architektonicznej tego kościoła, jednakże lokalizacja obecnego kościoła w centralnej części wsi, tuż przy nawsiu, na owalnej parceli otoczonej ogrodzeniem wskazuje na jego wcześniejszą metrykę, co potwierdzić mogą badania archeologiczno-architektoniczne. Wielokrotnie przebudowany, na co wskazuje pochodząca z 1737 r. pierwsza informacja ikonograficzna o wyglądzie ówczesnego kościoła, zamieszczona w topografii Śląska F.B. Wernera „Scenographia Urbium Silesiae” wydanej w 1752 r. w Norymberdze. Na rycinie ukazany jest niewielki kościół zbudowany w tradycjach gotyckich z oszkarpowaną nawą i znacznie niższym, zamkniętym prosto prezbiterium. Posiadał on 2-osiove prezbiterium i 3-osiową nawę kryte wysokimi dachami dwuspadowymi; okna zamknięte łukiem pełnym; od zachodu wysoka, czworoboczną wieżę wzniesioną w stylu barokowym, zwieńczoną poszytym blachą hełmem z latarnią. W 1835 r. istniejący kościół gruntownie przebudowano i odnowiono, tak że był okazałą i piękną budowlą, wyróżniającą się w okolicy. W 1862 roku. pokryto wieżę łupkiem. (Triest) Z budowli tej zachowała się do czasów dzisiejszych dolna część wieży o odmiennych cechach stylowych (okna zamknięte łukiem pełnym ujęte profilowanymi opaskami, narożniki zaakcentowane pilastrami, profilowane gzymsy) nawiązujących do baroku. Na podstawie śladów zachowanych w II kondygnacji wieży (w obrębie obecnego poddasza) można określić precyzyjnie kształt i wysokość dachu. Był to kościół kryty stromym dachem dwuspadowym o kalenicy znacznie niższej od obecnej, posiadał bogatą artykulację architektoniczną, której pozostałością są pilastry i profilowane gzymsy zachowane w dwóch dolnych kondygnacjach wieży. W 1894 r. dokonano ponownej, gruntownej przebudowy kościoła w stylu neogotyckim z zachowaniem dolnych części wieży z poprzedniego kościoła. Dla ujednolicenia całości kościół częściowo otynkowano za wyjątkiem kruchty bocznej, przypór, obramień szczytów, cokołu i gzymsów wykonanych z czerwonej cegły ceramicznej. W 1899 r. biskup wrocławski Georg Kopp dokonał konsekracji kościoła, świadectwem tego wydarzenia jest tablica z kartuszem herbowym biskupa i inskrypcją, umieszczona na ścianie prezbiterium.

Kościół w Lubczy, początkowo filialny, od 1839 r. lokalia parafii w Wojsławiu, później parafialny, a od 1980 ponownie filialny parafii św. Michała w Grodkowie.

Kościół zbudowany w stylu neogotyckim z pozostałościami barokowej wieży.

profilowanymi gurtami. W kruchcie bocznej i w zakrystii sklepienie krzyżowe, w prezbiterium sklepienie krzyżowo-żebrowe, w kruchcie wejścia głównego drewniany strop belkowy tzw. „nagi”. Na emporze chóru i w wieży drewniane stropy belowe „nagie”. Empora chóru wsparta na dwóch murowanych filarach dźwigających łęki odcinkowe; balustrada pełna, drewniana, ściana czołowa zdobiona czworolistnym maswerkiem. **Wieżba dachowa:** drewniana o układzie wieszakowym, dwuwieszarowym. **Pokrycie dachu** – dachówka ceramiczna, karpówka kładzona podwójnie w koronkę, czworoboczna część wieży pobita blachą miedzianą, hełm wieży pobity blachą ocynkowaną. Rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej. **Posadzki i podłogi:** w nawie posadzka z płytek ceramicznych, czarno-popielatych, kwadratowych o wym. 20 x 20 cm, w prezbiterium i w kruchtach oraz w zachodniej części nawy (pod chórem) posadzka z kwadratowych płyt kamiennych (szary marmur) o wym. ok. 40 x 40 cm. W wieży i na chórze podłogi z desek. **Schody:** zewnętrzne: jednostopniowe kamienne (szary marmur); wewnętrzne: z nawy na chór kręcone, żeliwne, prezbiterium na jednostopniowym kamiennym (marmur) podwyższeniu, w wieży schody drewniane policzkowe i schody drabiniaste. **Otwory:** Otwory okienne zróżnicowane wielkością i kształtem. W nawie głównej, w prezbiterium i w transepcie ujęte tynkowymi, płaskimi opaskami z rytym motywem kłinców, wysokie, zamknięte łukiem ostrym, dwudzielne, z kamiennym laskowaniem i maswerkiem, w ścianach szczytowych ramion transeptu okna trójdzielne z maswerkiem, nad nimi triada ostrołucznych okienek (środkowe wyższe) ujętych tynkową płaską opaską. W oknach witraże łączone na ołów: w prezbiterium malowane sceny figuralne, w pozostałych motywy geometryczne. W środkowym oknie prezbiterium witraż neogotycki z 1894 r. ze sceną przedstawiającą Chrystusa z Gorejącym Sercem i Marię z Gorejącym Sercem; w oknach bocznych witraże secesyjne z lat 1912-1915 z przedstawieniem muzykujących aniołów. Okna zabezpieczone od zewnątrz dodatkową stalową ramą z szybą. W zakrystii niewielkie, jednodelne, zamknięte ostrołucznie. W zachodniej części nawy (pod chórem) okrągłe. W wieży okna zamknięte łukiem pełnym. Otwory drzwiowe zewnętrzne: portal wejścia głównego umieszczony w przyziemiu wieży, akcentuje oś środkową fasady – zamknięty łukiem ostrym, w tynkowym obramieniu z dekoracyjnym, rytym motywem kłinców, w nim otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym, powyżej okulus z witrażem. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, pełne, konstrukcji ramowo-płycinowej, zamknięte łukiem odcinkowym z nadświetłem. Skrzydła z ruchomym słupkiem, zawieszone na dwóch parach kowalskich zawiasów. W nadświetlu drewniane okno z przeszklonym motywem arkadkowym. Otwór wejściowy do kruchty bocznej, przy północnej elewacji, ostrołuczny w ceglany obramieniu. drzwi drewniane, pełne, prostokątne, dwuskrzydłowe z nadświetłem, w nadświetlu drewniane wypełnienie z motywem ostrołuczny i witrażem. Skrzydła z ruchomym słupkiem, zawieszone na dwóch parach kowalskich zawiasów. Otwory drzwiowe wewnętrzne: otwór łączący kruchtę główną z nawą zamknięty łukiem odcinkowym, drzwi dwuskrzydłowe, drewniane, konstrukcji ramowo-płycinowej, pełne, z nadświetłem. Drzwi do kruchty bocznej drewniane, pełne, prostokątne, dwuskrzydłowe z nadświetłem analogicznym jak w drzwiach zewnętrznych. Drzwi do zakrystii w ostrołuczny otworze, drzwi drewniane, jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe z nadświetłem.

RZUT: orientowany, założony na planie krzyża łacińskiego. Prezbiterium zamknięte trójbocznie, przy nim od południa, kwadratowa zakrystia. Nawa od zachodu poprzedzona nieco węższą, kwadratową wieżą. Przy północnym ramieniu transeptu prostokątna kruchta wejścia bocznego. W narożach i w osiach międzyokiennych szkarpy. Nawa dwuprzęsłowa, przęsła prostokątne, nakryte czterodzielnymi sklepieniami krzyżowo-żebrowymi, wydzielonymi gurtami. W ramionach transeptu poprzeczne sklepienia krzyżowo-żebrowe; na skrzyżowaniu naw sklepienie krzyżowo-żebrowe na planie kwadratu. W kruchcie bocznej i w zakrystii sklepienia krzyżowe. W zachodnim przęsle nawy chór muzyczny wsparty na dwóch filarach.

BRYŁA: symetryczna. Nawa główna, prezbiterium i ramiona transeptu równej wysokości, kryte wysokimi dachami dwuspadowymi; nad trójbocznym zamknięciem prezbiterium dach trójpołaciowy. Ramiona transeptu zwieńczone trójkątnymi szczytami. Zakrystia kryta połową dachu namiotowego, nad kruchtą boczną dach trójspadowy z połącią skośną od strony kościoła. Nad całością dominuje wysoka, czterokondygnacyjna wieża, w dwóch dolnych kondygnacjach czworoboczna, powyżej ośmioboczna, nakryta hełmem ostrosłupowym, zwieńczonym kulą z krzyżem. Naroża i osie międzyokienne zaakcentowane ceglany szkarpami. Półszczyty korpusu nawowego schodkowe.

Elewacje: otynkowane, na ceglany cokole. Tynk o zróżnicowanej fakturze, gładko zacieranej i gruboziarnistej zestawionej w formie dekoracji architektonicznej (tynk gładki) i płaszczyzn ściennych (tynk gruboziarnisty) z elementami dekoracyjnymi wykonanymi z cegły i kształtek ceramicznych. Elewacja zachodnia (fasada): ukształtowana przez wieżę i zwieńczoną schodkowo zachodnią ścianę korpusu nawowego. Wieża czterokondygnacyjna, dzielona gzymsami; gzyms nad I kondygnacją

1. Miejscowość LUBCZ	2. obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny pw. św. Marcina	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. tekstu
-------------------------	---	---

c.d. rubryki nr 13

ceglany z okapnikiem z kształtek ceglanych, gzyms nad II kondygnacją profilowany w tynku, opierany blachą, pod nim rynna. Dwie dolne kondygnacje czworoboczne, dwie górne ośmioboczne. Całość zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Naroża I kondygnacji zaakcentowane ustawionymi ukośnię, ceglany, dwuskokowymi przyporami; nakrywy przypór kamienne. II kondygnacja niemal równej wysokości, naroża ujęte płaskimi pilastrami zwieńczonymi bogato profilowanymi gzymsami, dźwigającymi architrav. III i IV kondygnacja ośmioboczna, zamknięta profilowanym w tynku gzymsem, kryta wysokim hełmem ostrosłupowym zwieńczonym krzyżem i kulą. Wieża 1-osiova, w przyziemiu ostrołuczny portal wejścia głównego w tynkowym, płaskim obramieniu z rytym motywem kłinców. Otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym, nad nim kolisty maswerk z witrażem W centrum II kondygnacji zamknięta półkoliście, gładko otynkowana blenda, ujęta profilowaną w tynku opaską; parapet ceglany. Powyżej, w III i IV kondygnacji mniejsze, analogiczne blendy w płaskich, tynkowych opaskach. Ściana szczytowa korpusu nawowego niemal w całości przesłonięta przez wieżę, artykułowana poziomo (na wysokości pierwszego uskoku przypór) ceglany gzymsem złożonym z trzech warstw cegieł i okapnika z kształtek ceglanych. Półszczyty schodkowe, uskoki licowane czerwoną cegłą ceramiczną. Elewacja południowa (boczna): ukształtowana przez elewację boczną wieży, korpus nawowy, transept i prezbiterium. Wieża o analogicznej kompozycji i artykulacji jak w fasadzie, w miejscu blend otwory okienne, w II kondygnacji wypełnione drewnianymi żaluzjami, powyższej okna krosnowe w stalowych ramach. Korpus 2-osiovy, osie wyznaczone wysokimi, ostrołucznymi otworami okiennymi. Okna w płaskich, tynkowych opaskach, dwudzielne z kamiennym laskowaniem i maswerkiem, wypełnione witrażem o motywach geometrycznych. Pod oknem osi 1-jej ok ulus, w płaskiej, tynkowej opasce. Pod oknami, na całej szerokości elewacji pas ceglany gzymsu złożonego z trzech warstw cegieł i okapnika z kształtek ceglanych. Pomiędzy oknami ceglana, dwuskokowa przypora. Ściana szczytowa transeptu 1-osiova, oś wyznaczona wysokim ostrołucznym otworem okiennym ujętym płaską, tynkową opaską zdobioną rytym motywem kłinców, okno trójdzielne z kamiennym laskowaniem i maswerkiem, wypełnione witrażem o motywach geometrycznych, powyżej, w centrum szczytu triada zamkniętych ostrołucznie okienek – środkowe wyższe. Naroża transeptu zaakcentowane dwuskokowymi, ceglany przyporami. Trójkątny szczyt obwiedziony ceglana licówką, zwieńczony kamiennymi nakrywami; u podstawy szczytu i w wierzchołku proste sterczyny. Ściany boczne transeptu 1-osiove, okna analogiczne jak w nawie. Południowa ściana prezbiterium przesłonięta jednokondygnacyjną zakrystią. Zakrystia 1-osiova, okno jednodelne, zamknięte ostrołucznie, w tynkowej, płaskiej opasce. Narożnik i pas podokapowy licowany czerwoną cegłą ceramiczną, w narożniku jednouskokowa przypora. Elewacja wschodnia (prezbiterialna): w każdej ze ścian trójbocznego zamknięcia wysokie, ostrołuczne okno w płaskiej, tynkowej opasce, dwudzielne z kamiennym laskowaniem i z maswerkiem, wypełnione witrażem ze scenami figuralnymi. Narożniki i pas podokapowy licowany czerwoną cegłą ceramiczną, narożniki zaakcentowane jednouskokowymi przyporami. Elewacja północna (boczna) o analogicznej kompozycji i dekoracji jak elewacja południowa za wyjątkiem braku zakrystii i usytuowania przy ścianie szczytowej ramienia transeptu kruchty bocznej. Kruchta jednokondygnacyjna, ceglana, zwieńczona trójkątnym szczytem. W jej centrum ostrołuczne wejście boczne, drzwi analogiczne jak w fasadzie.

WNĘTRZE: kościół jednonawowy, nawa dwuprzęsłowa, przęsła wydzielone gurtami, nakryte sklepieniami krzyżowo-żebrowymi, zebra o profilu wałkowym, ciągnięte w tynku, polichromowane, wsparte na konsolkach zdobionych motywem roślinnym (liść akantu), analogicznie zdobione koliste zworniki sklepienne. Na skrzyżowaniu naw sklepienie krzyżowo-żebrowe założone na planie kwadratu, wydzielone ostrołucznymi arkadami, na podłuczcu arkad patronowa polichromia o motywach geometrycznych i roślinnych, zwornik kolisty. Po bokach jednoprzęsłowe ramiona transeptu; przęsła poprzeczne, nakryte sklepieniami krzyżowo-żebrowymi. Od wschodu krótkie jednoprzęsłowe, prezbiterium zamknięte trójbocznie. Prezbiterium na jednostopniowym podwyższeniu, tęczą ostrołuczna. Ściany boczne prezbiterium i ściany wschodnie ramion transeptu pokryte polichromią na tynku, ze scenami z życia świętych. Przy prezbiterium, od południa kwadratowa zakrystia kryta sklepieniem krzyżowym. Przy północnym ramieniu transeptu prostokątna kruchta wejścia bocznego kryta sklepieniem krzyżowym. Od zachodu nieco węższa, kwadratowa wieża. W

zachodnim przeszle nawy empora chóru muzycznego wsparta na dwóch zamkniętych łukiem odcinkowym murowanych arkadach filarowych. Balustrada empory pełna, drewniana, zdobiona motywem maswerkowym. Schody na empore zlokalizowane w południowej części przeszły, żeliwne, ażurowe, kręcone.

WYPOSAŻENIE: jednolite stylowo, neogotyckie, pochodzące głównie z końca XIX w., okresu budowy kościoła, wpisane do rejestru zabytków pod numerem Ks.B.t.III-224/1-20/11. Jego najstarszym elementem, stanowiącym prawdopodobnie pozostałość wyposażenia wcześniejszego kościoła jest marmurowa chrzcielnica z 1880 r.

- ołtarz główny (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, architektoniczny 5-osiowy, pośrodku aedicula zwieńczona trójkątnym szczytem ze sterczynami, w niszach po bokach figury aniołów,
- ołtarz boczny pw. NMP (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, architektoniczny, 3-osiowy, pośrodku figura MB z Dzieciątkiem
- ołtarz boczny p.w. św. Józefa (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, architektoniczny, 3-osiowy, pośrodku figura św. Józefa
- ambona (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, ambona przyścienna na słupie, kosz na rzucie 8-boku z baldachimem,
- chrzcielnica (1880 r.) marmur,
- witraż neogotycki z 1894 r. z pracowni Heinricha Wintera z Wrocławia, z przedstawieniem Chrystusa z Gorejącym Sercem i Marii z Gorejącym Sercem, usytuowany w środkowym oknie prezbiterium, szkło bawione, malowane, łączone na ołów,
- 2 witraże w oknach bocznych prezbiterium, (lata 1912-1915) z pracowni Maxa Nierlego w Wrocławia, szkło bawione, malowane, łączone na ołów, z przedstawieniem - Muzykujące Anioły,
- stacje drogi krzyżowej (14 szt.) (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane,
- rzeźba św. Mikołaj (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, usytuowana przy prezbiterium,
- rzeźba św. Jan Nepomucen (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane,
- rzeźba św. Alojzy Gonzaga (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane,
- rzeźba Pieta (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, (płd. ściana nawy)
- grupa rzeźbiarska Śmierć Józefa (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane, (płn. ściana nawy)
- rzeźba Anioł (2 szt.) eklektyzm, drewno polichromowane, (filary chóru muzycznego),
- zespół płaskorzeźb Madonna z błogosławiącym Dzieciątkiem i Chrystus Błogosławiący, (nad filarami chóru muzycznego),
- płaskorzeźba Św. Teresa od Dzieciątka Jezus, (neogotyck, k. XIX w.) drewno polichromowane,
- rzeźba św. Barbara, (neorenesans, k. XIX w.) drewno polichromowane,
- zespół malowideł ściennych z wizerunkami i scenami z życia świętych (neogotyck, k. XIX w.) polichromia na tynku (wschodnie ściany transeptu, prezbiterium)
- dzwon z 1925 r.,
- konfesjonał (neogotyck, k. XIX w.) drewno,
- ławki (neogotyck, k. XIX w.) drewno.

Instalacje: elektryczna, wodno-kanalizacyjna

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	Archiwalne materiały kartograficzne i ikonograficzne.

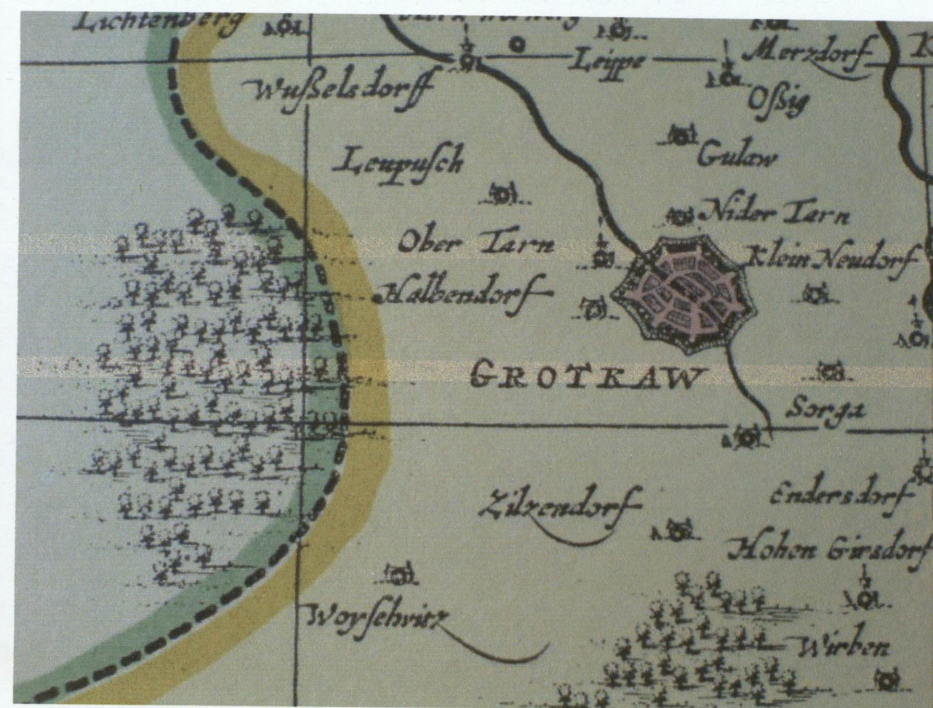

mapa z 1737 r. zamieszczona w „Scenographia Urbium Silesiae” F.B. Wernera wydanej w 1752 r. z zaznaczonym kościołem., rycina przedstawiająca kościół w Lubczy zamieszczona w tejże topografii Śląska.

wkładkę założył: mgr Wojciech Żurkowski

miejsce przechowywania wersji elektronicznej: w posiadaniu autora

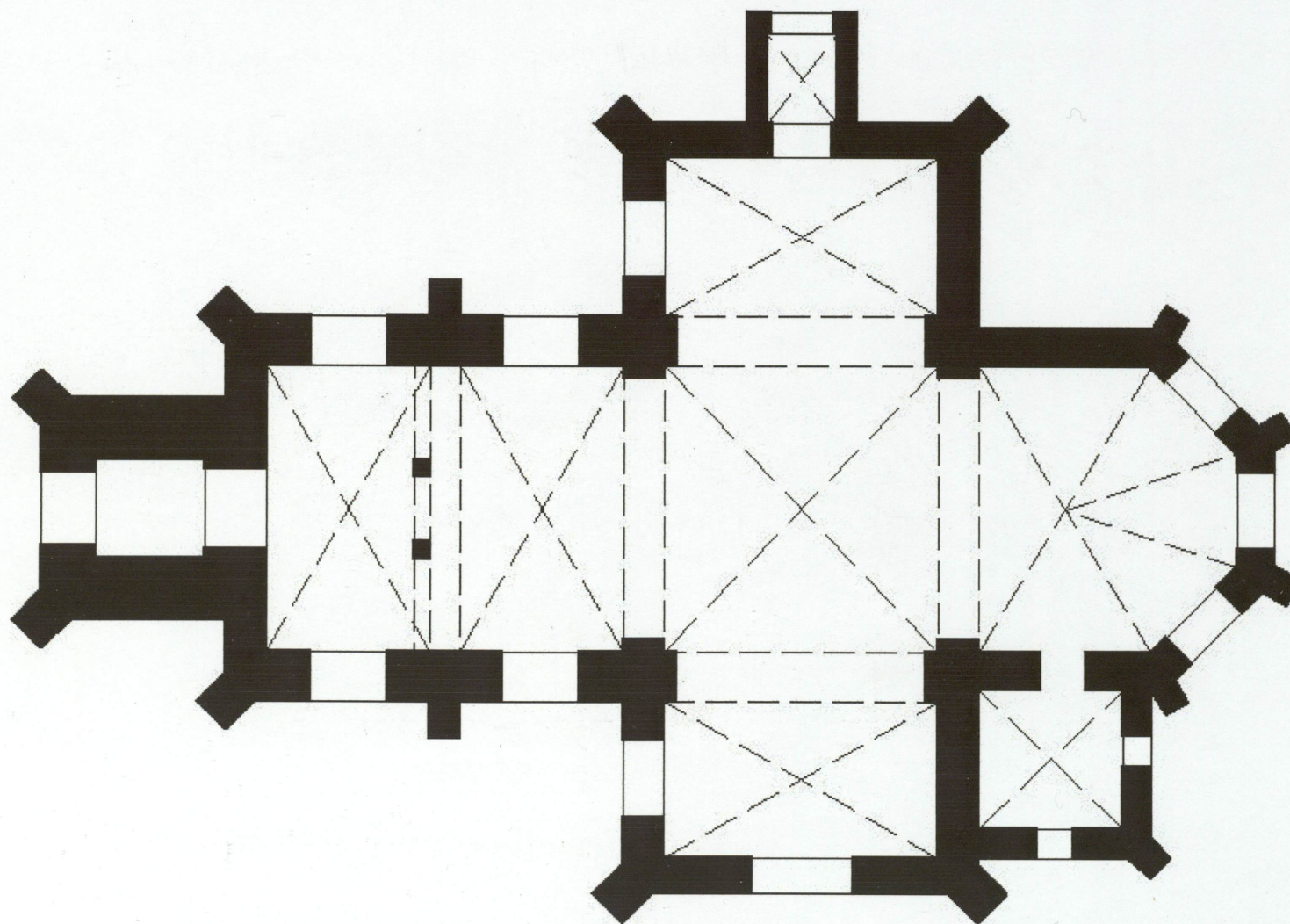

Mapa księstwa grodkowskiego z 1649 r. z zaznaczoną wsią Leupusch – Lubcz. Jest to najstarsza szczegółowa mapa tej części Śląska. Wykonał ją Jonas Scultetus, który był autorem map Śląska i księstw śląskich.

1. Miejscowość LUBCZ	2. obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny pw. św. Marcina	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Rzut, archiwalne materiały kartograficzne.
-------------------------	---	--

/ _____ /
3200 cm

Mapa księstwa nyskiego z zaznaczonym Lubczem.

Mapa z pocz. XX w.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

8

9.

10.

11.

12.

13.

14.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

15.

16.

17.

18.

19.

20.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

21

22.

23.

24.

25.

26.

27.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

28.

29.

30

31.

32.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

33.

34.

35.

36.

37.

38.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

39

40.

41.

42.

43.

44.

45.

1. Miejscowość LUBCZ	2. obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny pw. św. Marcina	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) fotografie
-------------------------	---	--

46

47.

48.

49.

50.

51.

52.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

53.

54.

55

56.

57.

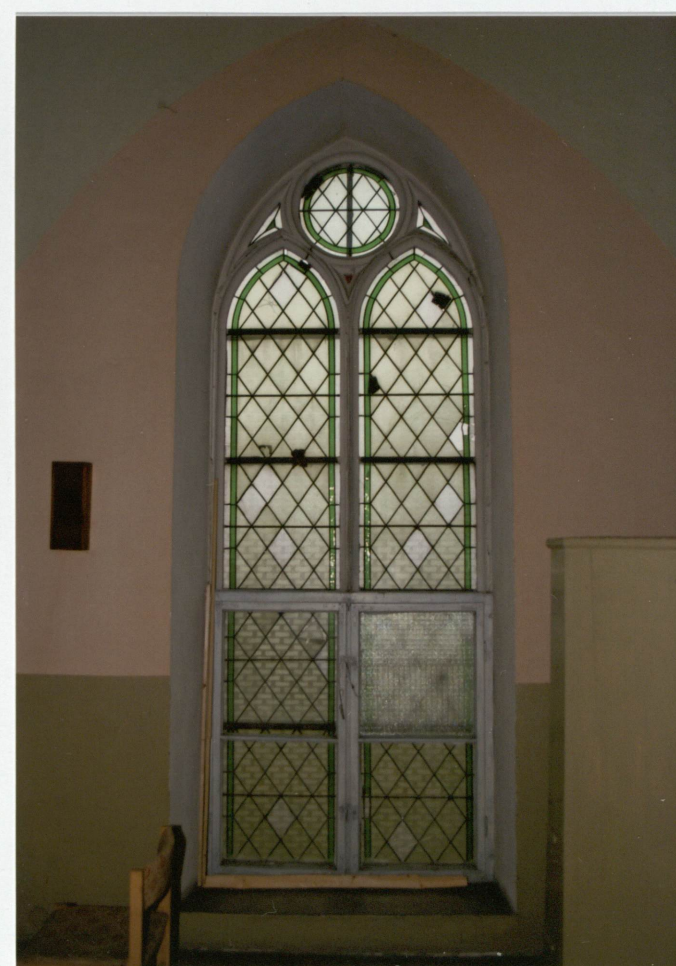
1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

58

59.

60.

61.

62.

63.

64.

1. Miejscowość	2. obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
LUBCZ	Kościół filialny pw. św. Marcina	fotografie

65

66.

67.

68.

69.

70.

71.

1. Miejscowość LUBCZ	2. obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół filialny pw. św. Marcina	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Fotografie, podpisy.
-------------------------	---	--

72.

73.

Podpisy:

1. Widok ogólny od pld.-zach.
2. Elewacja zachodnia – fasada.
3. Wieża – widok od północy.
4. Widok ogólny od pld.-zach.
5. Widok ogólny od południa.
6. Widok ogólny od południa.
7. Widok ogólny od wschodu.
8. Wieża – widok od południa.
9. Portal wejścia głównego – widok od pln.-zach.
10. III i IV kondygnacja wieży.
11. Widok od pln.-zach.
12. Widok ogólny od pln.-zach.
13. Widok ogólny od pln.-zach.
14. Elewacja południowa.
15. Widok ogólny od pln.-wsch.
16. Elewacja południowa.
17. Prezbiterium – widok od wschodu.
18. Elewacja południowa.
19. Elewacja południowa.
20. Okna w elewacji południowej.
21. Transept południowy.
22. Transept północny.
23. Szkarpowanie prezbiterium.
24. Zakrystia.
25. Prezbiterium i zakrystia.
26. Szkarpowanie zakrystii.
27. Kruchta wejścia bocznego.
28. Wejście główne w fasadzie.
29. Elewacja południowa.
30. Portal wejścia głównego.
31. Drzwi wejścia bocznego.
32. Drzwi z kruchty bocznej do nawy.
33. Wnętrze – widok na prezbiterium i transept.
34. Nawa.
35. Wnętrze, północne ramię transeptu.
36. Wnętrze, południowe ramię transeptu.
37. Wnętrze, południowe ramię transeptu.
38. Wnętrze, północne ramię transeptu.
39. Prezbiterium – ściana północna.
40. Prezbiterium – ściana południowa.
41. Polichromia na południowej ścianie prezbiterium
42. Ambona.
43. Polichromia na północnej ścianie prezbiterium.
44. Południowe ramię transeptu.
45. Północne ramię transeptu.
46. Polichromia w pln. ramieniu transeptu i ołtarz boczny pw. NMP
47. Polichromia w pld. ramieniu transeptu i ołtarz boczny pw św. Józefa
48. Rzeźba św. Mikołaj
49. Nawa, na ścianach bocznych grupy rzeźbiarskie: Pieta i śmierć św. Józefa
50. Sklepienie krzyżowo-żebrowe w nawie.
51. Sklepienie w prezbiterium.
52. Sklepienie w transepcie
53. Posadzki w prezbiterium i nawie.
54. Ołtarz główny.
55. Witraż z przedstawieniem Muzykujące Anioły w prezbiterium – okno boczne
56. Witraż – Chrystus i Maria z Gorejącym Sercem - okno środkowe.
57. Witraż z przedstawieniem Muzykujące Anioły w prezbiterium – okno boczne
58. Dekoracja empory muzycznej: płaskorzeźby: Anioł nad nim scena Madonna z błogosławiącym Dzieciątkiem
59. Schody kręcone na chór.
60. Okno w nawie z kamiennym maswerkiem i witrażem.
61. Szczegół okna.
62. Sklepienie krzyżowe w zakrystii.
63. Sklepienie krzyżowe w kruchcie bocznej.
64. Strop pod chórem.
65. Wspornik w prezbiterium/
66. Wspornik w kruchcie bocznej.
67. Schody w wieży.
68. Pomieszczenie nad kruchtą wejścia głównego.
69. Kamienna struktura murów wieży.
70. Wieżba dachowa konstrukcji wieszakowej, dwuwieszarowej.
71. Wieżba dachowa nad transeptem.
72. Zarys dachu poprzedniego kościoła na ścianie wschodniej wieży.
73. Dzwon z 1925 r.